

CRÒNICA DE LA FACULTAT D'HISTÒRIA, ARQUEOLOGIA I ARTS CRISTIANES ANTONI GAUDÍ

MEMÒRIA DEL CURS ACADÈMIC 2014-2015

El dia 2 d'octubre de 2014, a l'acabament de l'acte d'inauguració del curs 2014-2015, el Cardenal Zenon Grocholewski, prefecte de la Congregació per a l'Educació Catòlica, va signar el Decret d'erecció i d'aprovació dels Estatuts de la Facultat d'Història, Arqueologia i Arts Cristianes. La Facultat va rebre la denominació d'«Antoni Gaudí». D'aquesta manera, gràcies a l'impuls del Gran Canceller de la nova Facultat, el Cardenal Lluís Martínez Sistach, Arquebisbe de Barcelona, les facultats eclesiàstiques amb seu en aquesta ciutat passaven de dues a tres. Després de la Facultat de Teologia (1968) i de la Facultat de Filosofia (1990), la Santa Seu reconeixia una tercera facultat eclesiàstica, dedicada a la humanística cristiana en els camps concrets de la història, l'arqueologia i les arts. Fonamentada en la constitució apostòlica *Sapientia Christiana* (1980) i en el marc de l'Espai Universitari Europeu d'Instrucció Superior (EUEIS) (Declaració Bolonya), al qual es va adherir la Santa Seu l'any 2003, la nova Facultat passava a ocupar un espai universitari de grans possibilitats en el context cultural actual, dintre de la tradició humanística de l'Església. D'altra banda, la fecundació mútua entre els discursos teològic, filosòfic i estètic enriqueix els horitzons de les facultats eclesiàstiques, i afavoria el diàleg entre la teologia, la filosofia i les arts. Encara, la creació d'una Facultat orientada cap a les arts cristianes contribuïa a posar de relleu el ric patrimoni de les deu diòcesis catalanes, iniciat amb els primers testimonis arqueològics i documentaris cristians, datables ja en els segles III-IV.

D'altra banda, el dia 15 d'abril de 2015 els estudis eclesiàstics impartits en la Facultat Antoni Gaudí passaven a tenir validesa civil en virtut de l'Ordre del Ministeri d'Educació, Ciència i Esport (ECD/699/2015, publicat al BOE el dia 22 d'abril), que desenvolupava el Reial Decret 1619/2011 (14 de novembre de 2011, publicat al BOE el dia 16 de novembre). Amb aquest procediment el títol eclesiàstic de *Baccalaureatus* o Batxiller rebia la validesa del títol universitari oficial de

Graduat o Graduada, el títol eclesiàstic de *Licentiat* o Llicenciat rebia l'equivalència civil al títol oficial de Màster Universitari, i el títol de *Doctor*, el de Doctorat o Doctorada.

1. L'ESTRUCTURACIÓ DE LA NOVA FACULTAT

El dia 14 de novembre de 2014 el Prefecte de la Congregació per a l'Educació Catòlica, amb el vist-i-plau del Gran Canceller, va nomenar degà de la nova Facultat, per un any, el Dr. Armand Puig i Tàrrach, en aquell moment igualment degà de la Facultat de Teologia de Catalunya. El curs 2014-2015 ha estat, doncs, el de la constitució de les estructures de la nova institució acadèmica a partir del Decret de la Santa Seu on quedaven fixats els membres del Consell de Facultat: cinc professors ordinaris (Abadías, Blas, Corts, Torcal i Viciano, tots ells doctors amb titulació eclesiàstica) i nou professors extraordinaris (Boncompte, Carcasó, Godoy, Puig i Serra de Manresa, tots ells doctors, i Baró, Beltrán, Fuentes i Ribas, doctorands). Per la seva part, d'entre els membres del Consell de Facultat el Degà procedí a designar tres consellers com a membres del Consell Permanent (Abadías, Baró i Corts) i una Secretària (Ribas). Un dels tres consellers, el Dr. David Abadías, fou designat Coordinador acadèmic. El delegat d'alumnes designat fou Jordi Sacasas. És previst que el mes de novembre de 2015 el Consell de Facultat esculli la terna de degà per als propers tres anys acadèmics (2015-2018) i que, després del nomenament de degà per part del Gran Canceller, s'esculli el vicedegà, el qual serà escollit pel Consell de Facultat i nomenat pel Gran Canceller.

D'altra banda, durant aquest primer any han quedat fixats els espais que hauran d'ocupar les autoritats acadèmiques (degà i vicedegà) i la secretària, en les dependències de l'entresol que hi ha sota la Biblioteca. La Sra. Mònica Suárez ha estat assumida com a auxiliar de secretaria i treballarà de manera integrada en la secretaria conjunta amb la Facultat de Teologia.

La nova Facultat compta amb dos departaments: Història de l'Església, que dirigeix el Dr. Ramon Corts, i Arqueologia i Arts cristianes, dirigit pel Dtn. Robert Baró. Els quatre professors que formaven el Departament d'Història de l'Església de la Facultat de Teologia de Catalunya constitueixen ara el nucli de la nova Facultat i dels seus dos departaments. Aquests departaments s'han anat reunint durant el curs 2014-2015, i la seva tasca més important ha estat la de preparar els programes de les matèries comunes dins la Llicència / Màster que s'ha d'iniciar el proper any acadèmic.

2. UN INICI PROMETEDOR

El curs 2014-2015 s'ha caracteritzat per la posada en marxa dels estudis corresponents al primer curs del primer cicle i al curs pont. El total d'alumnes inscrits ha estat de 25. Els estudis de la Facultat Antoni Gaudí s'articulen, seguint

les directrius de la Santa Seu, segons l'esquema 3+2, és a dir, un primer cicle de tres anys acadèmics i un segon cicle de dos. En total, 300 ECTS.

Es començava, doncs, amb un primer curs, on les matèries relacionades amb la història (metodologia i fonts de la investigació històrica, història de l'Església antiga), l'arqueologia (introducció a l'arqueologia cristiana, introducció a l'arquitectura cristiana) i les arts (introducció a l'arxivística, art cristià antic i art cristià medieval), acompanyades d'una introducció a la conservació i gestió del patrimoni de l'Església, es completaven amb matèries filosòfiques (història de la filosofia antiga, medieval i moderna) i teològiques (introducció a l'Antic Testament). La matèria instrumental era la llengua llatina.

Pel que fa al curs pont, s'ofereix als qui ja són batxillers en teologia, per tal que, durant dos anys acadèmics (dimecres-divendres, el primer any, i dilluns-dimecres, el segon) duguin a terme les matèries del primer cicle pròpies de la nova Facultat, i això els permeti obtenir el títol de Batxillers en Història de l'Església, Arqueologia i Arts cristianes, per tal d'accedir ulteriorment al segon cicle o Llicenciatura. Les matèries del curs pont cobreixen un ampli ventall de continguts, manllevats de les matèries de primer cicle: metodologia i fonts de la investigació històrica, introducció a l'arxivística, introducció a la conservació i gestió del patrimoni de l'Església, paleografia i diplomàtica, introducció a l'arqueologia cristiana, topografia de l'*orbis christianus*, història de l'art cristià antic i medieval i història de l'església a Catalunya. La matèria instrumental és, aquí, un nivell avançat de llengua llatina.

Val a dir que totes aquestes matèries s'han dut a terme de manera satisfactòria, tant per part dels alumnes com per part dels professors que les han impartides, els quals han subratllat una vegada i una altra l'alta motivació de l'alumnat. A més, cal agrair a les Facultats de Teologia i Filosofia de Catalunya que hagin volgut acollir els alumnes de la Facultat Antoni Gaudí en els seus cursos respectius, on s'imparteixen les matèries teològiques i filosòfiques que formen part del currículum de la nova institució. En aquest sentit s'ha de fer notar que, en aquest primer curs, els professors propis han estat deu (Abadías, Baró, Beltrán, Corts, Godoy, Grau, Riera, Serrano, Sureda i Torné), mentre que els professors provinents de la Facultat de Filosofia han estat set (Bosch-Veciana, Coll-Vinent, Garcia del Muro, Igual, Oliver-Bonjoch, Pego i Vicens), i una (Solé) ha estat la professora provinent de la Facultat de Teologia.

3. SIMPOSI SOBRE LA RESURRECCIÓ

El Seminari de cristianisme en el món tardoantic de la Tarraconense, transferit de la Facultat de Teologia a la nova Facultat, ha organitzat un interessant Simposi sobre la resurrecció: «Mort i resurrecció en l'antiguitat cristiana. Recerques patristiques interuniversitàries». El Simposi s'ha dut a terme conjuntament amb la Facultat de Teologia de la Universitat Catòlica de Lió i amb la Facultat de Teologia de l'Institut Catòlic de Tolosa. El Simposi ha estat concebut en tres

sessions i en tres seus: Barcelona (20-21 de novembre de 2014), Lió (12-13 de març de 2015) i Tolosa (21-22 de maig de 2015). En cada seu s'ha estudiat una temàtica diferenciada en relació al tema general. A Barcelona, la temàtica ha estat: «De la mort a la vida. Història, litúrgia i pensament», amb accentuació de les dimensions històriques, arqueològiques i litúrgiques. A Lió, i en connexió amb el Centre promotor de la prestigiosa col·lecció «Sources Chrésiennes», s'ha treballat al voltant de «La baixada als inferns», amb accentuació de la dimensió patristica, mentre que a Tolosa la temàtica teològica «Resurrecció de Crist, resurrecció dels cristians» ha focalitzat la tercera sessió del Simposi. Per part de la Facultat Antoni Gaudí, han participat en el Comitè preparatori els professors Robert Baró i Jordi Font (Facultat de Teologia de Catalunya). Els ponents que han intervingut en les diverses sessions han estat els següents: Joan Torra, Julia Beltrán de Heredia, Cristina Godoy i Miquel dels Sants Gros (Barcelona), Sebastià Janeras (Lió) i Armand Puig i Tàrrach (Tolosa).

Aquest Simposi suposa l'obertura d'una de les línies de treball que la Facultat Antoni Gaudí haurà de desenvolupar amb decisió en els propers anys: la col·laboració amb el prestigiós PIAC (Pontifici Institut d'Arqueologia Cristiana, de Roma) i amb les institucions acadèmiques europees que es dediquen al cristianisme tardoantic i a la literatura patristica. Ben segur que la pluralitat de centres d'interès presents en les àrees incloses dins la Facultat Antoni Gaudí afavorirà els intercanvis acadèmics i els projectes conjunts.

4. PRIMERA TESI DOCTORAL

El dia 29 de juny de 2015 se celebrà la primera defensa de tesi de la Facultat Antoni Gaudí. La doctoranda Rosa Ribas llegí el treball «La façana de la Passió de la Sagrada Família, d'Antoni Gaudí. Estudi bibliotecològic i litúrgic». La tesi, dirigida per Armand Puig i Tàrrach, va ser valorada per un tribunal format pels doctors Jaume Aymar (Facultat de Filosofia de Catalunya), Agustí Borrell (Facultat de Teologia de Catalunya) i Lluç Torcal (Facultat Antoni Gaudí). La tesi estudia el projecte que Gaudí esbossà per a la façana de la Passió, el qual es conserva en un dibuix fet al carbó de l'any 1911, així com en les notícies sobre la proposta gaudiniana recollides en els Àlbums editats per la Junta del Temple en els anys vint. A partir d'aquestes fonts i d'altres notícies provinents dels deixebles de Gaudí, la doctoranda precisa les fonts d'inspiració de la idea gaudiniana sobre una façana que, segons el mateix Gaudí, havia de ser «ossos» —tal com són de fet les seves columnes! El treball repassa els motius subjacents al disseny de Gaudí, sobretot la disposició de la secció central, amb el Calvari en la part inferior (!) i, en fase ascendent, el rentament de peus, l'últim sopar i, coronant-ho tot, l'oració de Jesús a l'hort de Getsemaní. Notem que es tracta d'una disposició que evoca directament el misteri de la mort i la resurrecció de Jesús, tal com l'Església el celebra en el trídium pasqual.

La nova doctora, llicenciada en història de l'art i en ciències religioses, i autora de cinc llibres sobre art religiós, mereix de ser felicitada per l'obra que ha escrit i pel fet de ser la primera persona a doctorar-se en la Facultat Antoni Gaudí.

5. LA LLICÈNCIA / MÀSTER EN HISTÒRIA I PATRIMONI CULTURAL DE L'ESGLÉSIA

Ja hem dit que una de les tasques dels departaments en el curs 2014-2015 ha estat la de preparar les matèries comunes de la Llicència / Màster que ha de començar el curs 2015-2016. El segon cicle de la Facultat Antoni Gaudí consta de 120 crèdits ECTS, és a dir, de dos anys acadèmics, segons l'esquema vaticà del 3+2. Al terme dels dos anys l'alumne assolirà el títol de «Llicenciat en Història i Patrimoni cultural de l'Església», títol canònic amb validesa civil i equiparable, per tant, a un Màster universitari dels que reconeix l'Estat Espanyol. Per tal d'accedir a aquesta Llicència canònica amb validesa civil, l'alumne haurà de ser Batxiller en Història de l'Església, Arqueologia i Arts cristianes, és a dir, haurà d'haver completat el primer cicle de la Facultat Antoni Gaudí o d'una facultat eclesiàstica de naturalesa similar. La Llicència en «Història i Patrimoni cultural de l'Església» de la Facultat Antoni Gaudí consta de tres especialitats: a) Història de l'Església, b) Arqueologia i art cristià, c) Patrimoni de l'Església. En el curs 2015-2016 es posarà en marxa la tercera d'aquestes especialitats.

D'altra banda, en virtut del Conveni signat el dia 23 de juliol de 2015 entre els degans de la Facultat de Filosofia de Catalunya —la qual, pel que fa a la seva naturalesa civil, està integrada en la Universitat Ramon Llull (URL)— i de la Facultat Antoni Gaudí, serà possible que un estudiant que estigui en possessió d'una llicenciatura civil adequada als estudis que aquella imparteix, pugui inscriure's al Màster que organitzen conjuntament les dues facultats. Aquest màster serà una titulació pròpia de la Universitat Ramon Llull amb la denominació «Màster en Història i Patrimoni cultural de l'Església». Cal fer notar que els continguts d'aquest Màster i els continguts de la Llicència abans esmentada són del tot coincidents, tal com indica la denominació idèntica que porten totes dues titulacions.

D'aquesta manera, el primer any acadèmic de Llicència / Màster en «Història i Patrimoni cultural de l'Església», especialitat Patrimoni de l'Església (60 ECTS), es posarà en marxa el curs 2015-2016. Aquest primer any es cursaran les matèries propedèutiques corresponents a l'especialitat (10 ECTS), les matèries comunes (40 ECTS) i dos Seminaris (10 ECTS), que inclouran una proposta de Pràctiques. Les matèries o cursos comuns estaran focalitzats en quatre centres d'investigació: a) el cristianisme tardoantic a la Tarraconense (Catalunya, Llevant peninsular i Illes Balears) en el marc de la Hispània romana i visigòtica (segles III-VIII) (10 ECTS), b) l'art romànic en el context europeu (segles IX-XII) (10 ECTS), c) l'art gòtic en la Mediterrània occidental (segles XIII-XV) (10 ECTS), d) el modernisme català i l'obra d'Antoni Gaudí (segles XIX-XX) (10 ECTS). En cadascun dels períodes

estudiats s'analitzaran la història, la teologia i l'art que el defineixen. Més de vint professors, provinents de centres universitaris i de museus, arxius i biblioteques, garantiran el necessari nivell d'excel·lència. En el segon any del Màster (60 ECTS), en el curs 2016-2017, es cursaran les matèries pròpies de l'especialitat (30 ECTS) i dos Seminaris (10 ECTS), i es redactarà la tesina de llicenciatura o treball final de la titulació (20 ECTS).

6. CONCLUSIÓ

La Facultat Antoni Gaudí ha iniciat el seu camí de manera innovadora i integradora, cercant d'optimitzar la seva proximitat institucional i física —pel fet d'estar ubicades en el mateix edifici, el Seminari Conciliar de Barcelona— a les altres dues facultats eclesiàstiques, la Facultat de Teologia de Catalunya i la Facultat de Filosofia de Catalunya, amb les quals comparteix objectius, espais i professorat. Aquestes dues facultats han contribuït decisivament al naixement de la Facultat Antoni Gaudí, ja que els seus responsables han copsat plenament la rellevància d'una facultat d'humanística cristiana dins una gran ciutat com és Barcelona, rica en iniciatives culturals de tot tipus.

En efecte, la cultura cristiana necessita instruments i propostes que la facin present en un context on allò que és global i allò que és local s'afirmen alhora i amb gran força. Cal llegir la història d'Europa i del món i entendre les aportacions del cristianisme i l'Església, factors culturals de primer ordre des de fa dos mil anys. Cal interpretar els testimonis eloqüents de les restes materials i arqueològiques, que fan comprendre allò que els documents no transmeten i que mostren la vivor de les comunitats eclesials dels primers segles. Cal entrar dins les relectures del misteri cristià, presents en les arts plàstiques (arquitectura, pintura, escultura), en la música, en la literatura, en el teatre i en el cinema, o bé comprendre la religiositat popular que s'atansa humilment i intensament al misteri del Verb fet home.

Tot això pertany a la nova Facultat Antoni Gaudí, que porta el nom d'un home insigne d'aquest país i d'aquesta llengua que, com el Beat Ramon Llull, va ser místic, artista i pregoner del missatge cristià. Esperem de seguir amb encert les petjades d'un dels personatges més rellevants del catolicisme europeu del nostre temps!

Armand PUIG I TÀRRECH
Degà de la Facultat Antoni Gaudí